

Människohandel och prostitution

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet motionsyrkanden rörande frågor om människohandel och prostitution. I motionerna tas upp frågor om omfattningen av brottet människohandel för sexuella ändamål, polisens arbete mot människohandel och vissa åtgärder till stöd för offren för människohandel. Vidare behandlas frågan om kriminalisering av försäljning av sexuella tjänster.

Utskottet hänvisar i betänkandet framför allt till planerat och pågående utrednings- och beredningsarbete. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I ärendet finns tre reservationer och tre särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	5
Människohandel och prostitution	5
Människohandel	5
Människohandel för sexuella ändamål.....	5
Polisens insatser mot människohandel.....	6
Övriga åtgärder.....	8
Prostitution	9
Kriminalisering av försäljning av sexuella tjänster.....	9
Utvärdering av lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster	9
Kriminalisering av köp av sexuella tjänster inom EU	11
Reservationer.....	12
1. Utvidgat straffansvar (punkt 2).....	12
2. Polisens insatser mot människohandel (punkt 3).....	13
3. Utvärdering av lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster (punkt 6).....	13
Särskilda yttranden.....	15
1. Polisens insatser mot människohandel (punkt 3).....	15
2. Övriga åtgärder (punkt 4)	15
3. Förbud mot köp av sexuella tjänster inom EU (punkt 7).....	15
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag.....	17
Motioner från den allmänna motionstiden år 2002	17

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Ett människohandelsbrott

Riksdagen avslår motion 2002/03:A242 yrkande 43.

2. Utvidgat straffansvar

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju255 yrkande 1 och 2002/03:Ju301.

Reservation 1 (mp)

3. Polisens insatser mot människohandel

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju227 i denna del, 2002/03:Ju248 yrkandena 2 och 3, 2002/03:Ju259 yrkandena 1 och 3, 2002/03:Ju277, 2002/03:Ju385, 2002/03:K432 yrkande 16, 2002/03:U328 yrkande 6 och 2002/03:A366 yrkande 21 i denna del.

Reservation 2 (fp)

4. Övriga åtgärder

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju227 i denna del, 2002/03:Ju255 yrkande 2 och 2002/03:Ju259 yrkandena 2, 4 och 5.

5. Kriminalisering av försäljning av sexuella tjänster, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju284 yrkandena 1 och 2 samt 2002/03:U328 yrkande 8.

6. Utvärdering av lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ub556 yrkande 10.

Reservation 3 (m)

7. Förbud mot köp av sexuella tjänster inom EU

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju382 och 2002/03:A366 yrkande 21 i denna del.

Stockholm den 11 februari 2003

På justitieutskottets vägnar

Johan Pehrson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Johan Pehrson (fp), Susanne Eberstein (s), Alice Åström (v), Margareta Sandgren (s), Beatrice Ask (m), Lennart Nilsson (s), Helena Zakariasén (s), Ragnwi Marcelind (kd), Elisebeht Markström (s), Jeppe Johnsson (m), Yilmaz Kerimo (s), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c), Göran Norlander (s), Joe Frans (s), Leif Björnlod (mp) och Hillevi Engström (m).

Utskottets överväganden

Människohandel och prostitution

I detta betänkande behandlar utskottet ett antal motioner som väckts under den allmänna motionstiden år 2002. Motionerna rör i huvudsak frågor om omfattningen av brottet människohandel för sexuella ändamål, polisens arbete mot människohandel samt olika åtgärder för att göra det möjligt för offren för människohandel att medverka i förundersökningar och vid huvudförhandlingar. Härutöver behandlas också frågor om prostitution. Utskottet föreslår att samtliga motioner avslås med hänvisning till redan genomförda åtgärder samt till pågående utrednings- och beredningsarbete. Jämför reservationerna 1–3.

Människohandel

Människohandel för sexuella ändamål

Efter beslut av regeringen den 4 juni 1998 tillsattes en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att göra en översyn av bestämmelserna om sexualbrott samt av vissa angränsande frågor. Kommittén skulle, såvitt nu är av intresse, utreda om det fanns ett behov av ett särskilt brott som tar sikte på handel med människor, främst kvinnor och barn, för sexuella ändamål (dir. 1998:48).

Kommittén, som antog namnet 1998 års Sexualbrottskommitté, avlämnade i mars 2001 sitt betänkande Sexualbrotten – Ett ökat skydd för den sexuella integriteten och angränsande frågor (SOU 2001:14). I betänkandet föreslogs i nu aktuell del bl.a. att det skall införas två särskilda bestämmelser om straffansvar för människohandel för sexuella ändamål – ett brott för handel med vuxna med maximistraff åtta år och ett brott för handel med barn med maximistraff tio år. Betänkandet innehåller även förslag till en ny reglering av sexualbrotten i brottsbalken.

Regeringen avlämnade, efter remissbehandling och hörande av Lagrådet, därefter proposition 2001/02:124 Straffansvaret för människohandel till riksdagen. I propositionen föreslogs åtgärder för att förstärka det straffrättsliga skyddet mot sådan handel med människor som syftar till att de skall utnyttjas för sexuella ändamål. Sålunda föreslogs ett nytt brott i brottsbalken benämnt människohandel för sexuella ändamål. Brottet tar sikte på sådan gränsöverskridande handel med människor som syftar till att dessa skall utsättas för brott enligt 6 kap. 1, 2, 3 eller 4 § brottsbalken, utnyttjas för tillfälliga sexuella förbindelser eller på annat sätt utnyttjas för sexuella ändamål. Straffet

föreslogs vara fängelse, lägst två och högst tio år eller, om brottet är mindre grovt, fängelse i högst fyra år. Vidare föreslogs att försök, förberedelse och stämpling till människohandel för sexuella ändamål liksom underlåtenhet att avslöja sådant brott skulle kriminaliseras. I propositionen angavs att förslaget utgör ett första steg i riktning mot att åstadkomma en utökad kriminalisering av alla former av människohandel.

Riksdagen antog regeringens förslag och lagändringen trädde i kraft den 1 juli 2002 (bet. 2001/02:JuU27, rskr. 2001/02:270, SFS 2002:436).

I motion A242 (kd) begärs att ett särskilt människohandelsbrott skall införas. Yrkandet är, som framgått, tillgodosett genom gällande lag och bör avslås.

I motionerna Ju255 (mp) och Ju301 (m) föreslås att straffansvaret, på olika sätt, skall utvidgas. Motionärerna i motion Ju255 föreslår att kravet på otillbörlig påverkan på vuxna brottsoffer tas bort. Härigenom skulle samtycke inte få ansvarsbefriande verkan. Brottsoffren befinner sig ofta i en utsatt situation och kan, enligt motionärerna, av lätt insedda skäl fås att i efterhand fabricera ett samtycke. I motion Ju301 yrkas att gärningsmannen skall anses ha agerat uppsåtligen när det med hänsyn till dennes koppling till och samröre med övriga led i människohandeln samt till de faktiska omständigheterna i övrigt är rimligt att anta att gärningsmannen vid tiden för gärningen kände till att syftet med förfarandet var att offret skulle utnyttjas sexuellt.

Likalydande motionsyrkanden väcktes i ärendet om införande av brottet människohandel för sexuella ändamål. Yrkanden rörande den förstnämnda frågan avslogs med motiveringen att konstruktionen av det nya brottet medför att frågan om ett brottsoffers samtycke till avsedd exploatering saknar relevans för frågan om brott föreligger, under förutsättning att något otillbörligt medel har använts. Utskottet delade vidare regeringens uppfattning att det vore att utsträcka det straffbara området för långt att fälla till ansvar för brott oavsett samtycke från vuxna brottsoffer. Även yrkandet rörande den andra frågan avslogs. Utskottet ansåg i likhet med regeringen att det bör uppställas krav på direkt uppsåt hos gärningsmannen för att denne skall fällas till ansvar för det nya brottet. Ett reducerat uppsåtskrav skulle, enligt utskottet, innebära ett alltför vidsträckt gärningsmannansvar (bet. 2001/02:JuU27 s. 7 f.).

Utskottet finner inte att något framkommit som föranleder andra ställningstaganden än de som gjordes i samband med att brottet människohandel för sexuella ändamål infördes. Motionerna Ju255 och Ju301 bör i här behandlade delar avslås.

Polisens insatser mot människohandel

I ett antal motioner efterfrågas att arbetet mot människohandel skall prioriteras inom polisen och ett utökad polisiärt samarbete inom EU mot människohandel, nämligen i motionerna Ju227 (c), Ju248 (m), Ju259 (m), Ju277 (s), Ju385 (s), K432 (fp), U328 (kd) och A366 (c). I några av motionerna begärs ytterligare resurser till polisen för att bekämpa människohandel, medan det i

andra yrkas att det skall inrättas särskilda enheter inom polisen som uteslutande arbetar med frågor om s.k. trafficking.

Ett flertal liknande yrkanden behandlades av utskottet under föregående riksmöte (bet. 2001/02:JuU10 s. 7 f.).

Det övergripande arbetet med att bekämpa handel med kvinnor bedrivs vid Rikskriminalpolisen, medan det operativa arbetet utförs vid de lokala polismyndigheterna. För att underlätta Rikskriminalpolisens arbete med att rapportera till regeringen utses kontaktpersoner vid varje polismyndighet. Rikspolisstyrelsen avser att utarbeta föreskrifter och allmänna råd för att uppnå planmässighet och enhetlighet i detta arbete. På regeringens uppdrag rapporterar Rikspolisstyrelsen årligen om frågor som rör internationell handel med kvinnor. Rikspolisstyrelsen har också gjort andra insatser, t.ex. hölls den 25–27 november 2002 ett seminarium om handel med kvinnor och barn för att sprida information och kunskap samt öka samarbetet mellan olika myndigheter och organisationer som arbetar med dessa frågor.

Sedan år 1998 har 19 förundersökningar inletts. De har avsett koppleri eller grovt koppleri som kan härledas till människohandel. Av dessa 19 förundersökningar ledde 7 till fällande domar mot totalt 12 personer. Under år 2001 inleddes 5 förundersökningar. Att det inte blev fler beror enligt Rikskriminalpolisen delvis på otillräckliga personalresurser på lokal nivå (prop. 2002/03:1 volym 3 s. 54). – Inom ramen för Aktionsgruppen mot organiserad brottslighet i Östersjöområdet finns en expertgrupp mot handel med kvinnor. Expertgruppen leds av Sverige och Lettland. Den fokuserar på operativt och konkret polissamarbete, t.ex. utbyte av kriminalpoliser.

Regeringen anför i budgetpropositionen för år 2003 att frågor som rör handel med människor även i fortsättningen kommer att vara en prioriterad fråga för regeringen. Det internationella samarbetet har en viktig roll i arbetet mot människohandel. Polisväsendets och Sveriges samlade ansträngningar för att genom internationellt samarbete motverka denna brottslighet bör därför fortsätta med oförminskad kraft (prop. 2002/03:1 volym 3 s. 30 och s. 54).

Människohandel är också en prioriterad fråga för Europeiska polisbyrån (Europol). Frågan handläggs på Europols enhet för brott mot personer där man analyserar och utväxlar information och underrättelser om bl.a. människohandel, organiserad illegal invandring och övergrepp mot barn, däribland barnpornografi på Internet. Enheten handlägger också gärningar som avser mord, människorov samt olaglig handel med mänskliga organ och vävnader. Inom ramen för detta arbete ger Europol ut rapporter med både allmän information och uppgifter i specifika ärenden samt rapporterar återkommande om trender och om läget i respektive medlemsland. Europol bistår också den nationella polisen i förundersökningar som rör enhetens ansvarsområden. Under år 2002 medverkade Europol i ett flertal fall där denna typ av brottslighet avslöjades.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att handeln med människor måste bekämpas med effektiva och kraftfulla medel. Som framgår ovan har också åtgärder vidtagits för att förbättra bekämpningen av sådana brott. Där-

till kan nämnas att regeringen avser att under våren överlämna propositioner till riksdagen om ratifikation av FN-konventionen om organiserad gränsöverskridande brottslighet och om Sveriges antagande av rambeslut om åtgärder för att bekämpa sexuell exploatering av barn och barnpornografi. Mot den bakgrunden anser utskottet att det för närvarande inte finns anledning för riksdagen att göra något särskilt uttalande i frågan. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju227, Ju248, Ju259, Ju277, Ju385, K432, U328 och A366 i här behandlade delar.

Övriga åtgärder

I några motioner betonas vikten av att de utsatta kvinnorna får stöd och hjälp såväl i Sverige som i sina hemländer, nämligen i motionerna Ju227 (c), Ju255 (mp) och Ju259 (m). Här pekas bl.a. på behovet av att på plats bygga upp skyddsnet och program för återanpassning för de kvinnor och barn som återvänder till sina hemländer. Vidare efterfrågas åtgärder för att förmå och underlätta för de utsatta kvinnorna att delta i förundersökningar och vid rättegångar.

Socialförsäkringsutskottet behandlade under föregående riksmöte ett antal motioner med yrkanden om att offer för människohandel skulle få tillfälliga uppehållstillstånd för att kunna vittna om de gärningar de utsatts för och att offren för människohandel inte skulle skickas tillbaka till hemlandet utan uppföljning, skydd och stöd (bet. 2001/02:SfU8 s. 50 f.). Motionerna avstyrktes med hänvisning till bl.a. Anhörigkommitténs pågående arbete (dir. 2000:81).

Anhörigkommittén har därefter avlämnat sitt slutbetänkande Människo-smuggling och offer för människohandel (SOU 2002:69). I betänkandet föreslås, såvitt här är av intresse, att offer för människohandel skall kunna ges tidsbegränsade uppehållstillstånd för att kunna medverka i förundersökningar och vid huvudförhandlingar. Vidare föreslås att ett sådant tillfälligt uppehållstillstånd inte skall hindra att en asylansökan eller ansökan om permanent uppehållstillstånd på grund av humanitära skäl prövas.

Utskottet har inhämtat att en proposition rörande dessa frågor kommer att avlämnas till riksdagen under våren 2003.

Utskottet välkomnar Anhörigkommitténs förslag om åtgärder för att förbättra situationen för offren för människohandel samt för att underlätta och möjliggöra deras deltagande i förundersökningar och vid huvudförhandlingar. Utskottet vill inte föregripa det beredningsarbete som pågår inom Regeringskansliet med kommitténs slutbetänkande. Motionerna Ju227, Ju255 och Ju259 bör därför i här behandlade delar avslås.

Prostitution

Kriminalisering av försäljning av sexuella tjänster

I motionerna Ju284 och U328 (båda kd) yrkas att försäljning av sexuella tjänster skall förbjudas samt att lämpliga påföljder för dessa gärningar skall övervägas. Härvid framhålls behovet av vård- och rehabiliteringsinsatser för de prostituerade.

Enligt lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster gäller att den som mot ersättning skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse, döms – om inte gärningen är belagd med straff enligt brottsbalken – för köp av sexuella tjänster till böter eller fängelse i högst sex månader. Lagen trädde i kraft den 1 januari 1999 (prop. 1997/98:55, bet. JuU13, rskr. 250).

I propositionen övervägde regeringen frågan huruvida både köpare och säljare av sexuella tjänster – dvs. både de prostituerade och deras kunder – borde kunna straffas för sitt beteende. Regeringen gjorde därvid bedömningen att, även om prostitutionen som sådan var en icke önskvärd samhällsföreteelse, det inte var rimligt att också kriminalisera den som, åtminstone i flertalet fall, var den svagare parten som utnyttjades av andra som ville tillfredsställa sin egen sexualdrift. Det var också viktigt för att motivera de prostituerade att söka hjälp för att komma bort från prostitutionen att de inte kände att de riskerade någon form av påföljd för att de varit verksamma som prostituerade (prop. 1997/98:55 s. 104).

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen hade utskottet att ta ställning till motionsyrkanden motsvarande de nu förevarande om att även kriminalisera försäljning av sexuella tjänster. Utskottet instämde i regeringens nyss återgivna uttalande och anförde att en kriminalisering endast borde omfatta köp av sexuella tjänster. Då aktuella motioner avstyrktes (bet. 1997/98:JuU13 s. 27 f.). Utskottet har även därefter avstyrkt liknande motionsyrkanden, senast i februari 2002 (bet. 2001/02:JuU10 s. 11 f.).

Utskottet gör samma bedömning som tidigare, varför motionerna Ju284 och U328 i här behandlade delar bör avslås.

Utvärdering av lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster

I motion Ub556 (v) yrkas att lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster skall utvärderas med fokus på de sexsäljande kvinnornas och mäns välfärd.

Ett antal undersökningar och utredningar har presenterats i fråga om tillämpningen av den aktuella lagen och vilken effekt den har haft.

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) redovisade i mars 2000 en studie som syftade till att kartlägga tillämpningen av lagen under dess första år, Förbud mot köp av sexuella tjänster – Tillämpningen av lagen under första året (BRÅ-rapport 2000:4). Av rapporten framgår att 91 polisanmälningar upprättades med anledning av lagen under år 1999. En stor andel av anmälningarna

lades dock ned, i huvudsak med motiveringen att brott inte kunde styrkas. Andra låg kvar hos polis och åklagare i väntan på beslut om åtal. Den vanligaste anledningen till att utredningarna lades ned var enligt BRÅ bevissvårigheter, t.ex. att bevisa att parterna träffat en överenskommelse om sexuell förbindelse mot betalning. Endast sju domar meddelades under år 1999, varav sex fällande och en friande. Dessutom utfärdades fem strafförelägganden. Påföljderna för brotten bestämdes till mellan 40 och 80 dagsböter. Enligt BRÅ hade det inte vållat några större problem att avgöra vilka gärningar som föll inom det straffbara området. Åklagare och poliser hade dock uttryckt osäkerhet beträffande definitionen av vad som exempelvis menas med att skaffa sig en sexuell förbindelse, när en sådan förbindelse skall anses vara av tillfällig natur samt vilka typer av tjänster som ingår i begreppet sexuell förbindelse.

I augusti 2000 presenterade Socialstyrelsen en undersökning om prostitutionen i Sverige under åren 1998 och 1999 (SoS-rapport 2000:5). Av undersökningen framgår att antalet prostituerade kvinnor verkade ha minskat i storstäderna, men att antalet i landet i övrigt var oförändrat. Vidare framgår att en kraftig nedgång av gatuprostitutionen kunde noteras efter det att förbudet infördes, men att denna efter ett tag sakta återkom. Under undersökningen lämnades också uppgifter om en viss ökad användning av alternativa mötesplatser och kontaktsätt, t.ex. via Internet eller mobiltelefon.

Utskottet har inhämtat att Socialstyrelsen under våren 2003 kommer att göra en ny undersökning avseende prostitutionen i Sverige.

Slutligen har Polismyndigheten i Skåne, på uppdrag av Rikspolisstyrelsen, utvärderat den praktiska tillämpningen av lagen och övervägt de metoder med vilka denna brottslighet bekämpas. Av rapporten, som lämnades i februari 2001, framgår bl.a. att en viss nedgång skett i den synliga gatuprostitutionen, men att det inte finns några belägg för att prostitutionen som företeelse har minskat. Vidare framgår att vissa problem uppstått för polisen i dess försök att bekämpa brott enligt lagen. Ett problem har varit att domstolarna ställt synnerligen höga krav på den bevisning som krävs för att lagföra och döma sexköpare. Detta har för polisen bl.a. medfört att motstridiga intressen uppstått – å ena sidan har polisen en lagstadgad skyldighet att avvärja och förhindra brott i ett tidigt skede, medan å andra sidan kraven på bevisning förutsätter ett ingripande från polisens sida först när brottet är fullbordat.

Rapporten har tillställts polismyndigheterna för att utgöra ett underlag för utveckling av deras metodarbete och finns även tillgänglig på polisens hemsida på Internet. Möten har hållits mellan representanter för Rikspolisstyrelsen och Riksåklagaren för att diskutera rättstillämpningen.

Utskottet noterar att de undersökningar som BRÅ och Socialstyrelsen gjort om sexköpslagens effekter ligger ett antal år tillbaka samt att de utfördes kort tid efter det att lagen trädde i kraft. En förnyad undersökning av lagens effekt på bl.a. prostitutionens omfattning är därför angelägen. Mot bakgrund av den undersökning som Socialstyrelsen aviserat kommer att utföras finner utskottet

att motion Ub556 i denna del får anses vara tillgodosedd. Den behöver alltså inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Kriminalisering av köp av sexuella tjänster inom EU

I motionerna Ju382 (v) och A366 (c) framhålls att Sverige bör verka för att det inom EU bör vara förbjudet att köpa sexuella tjänster.

I budgetpropositionen för år 2003 anför regeringen att frågor som rör handel med människor även i fortsättningen kommer att vara en prioriterad fråga. En viktig del i detta är att minska efterfrågan på prostituerade. Ett instrument i det arbetet är lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster (prop. 2002/03:1 volym 3, s. 30). Vice statsministern, som är samordnare av regeringens arbete med jämställdhetsfrågor, har tagit fram ett jämställdhetsprogram med sex punkter som hon avser att driva under mandatperioden. En av dessa punkter är att exportera svensk jämställdhetspolitik, vari lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster utgör en del.

Regeringen bedriver ett aktivt arbete inom EU mot människohandel och prostitution. Här kan nämnas att nuvarande vice statsministern påtalade sexköpslagens betydelse i arbetet mot människohandel och prostitution, genom att lagen inriktar sig mot grunden för dessa företeelser, vid en konferens i Bryssel den 18–20 september 2002 om förhindrandet och bekämpandet av människohandel, med särskild fokusering på utökat samarbete i och med EU:s utvidgning. Konferensen arrangerades av bl.a. kommissionen, Europaparlamentet och The International Organization for Migration (IOM).

Utskottet anser att det är viktigt att Sverige är drivande inom EU i arbetet mot människohandel och prostitution. Mot bakgrund av det arbete som regeringen bedriver i dessa frågor inom EU får motionerna Ju382 och A366 anses tillgodosedda i dessa delar. Något initiativ från riksdagen behövs alltså inte.

Reservationer

1. Utvidgat straffansvar (punkt 2)

av Leif Björnlod (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju255 yrkande 1 och avslår motion 2002/03:Ju301.

Ställningstagande

Jag anser att ett människohandelsbrott skall föreligga även om en kvinna frivilligt, exempelvis i syfte att förbättra sina ekonomiska villkor, i en människohandlars regi reser till ett annat land för att där prostituera sig eller på annat sätt bli sexuellt exploaterad. Fokus måste sättas på handlarna och inte på de drabbade kvinnorna. Samtycke skall sålunda inte i något fall frita en handlare från straffrättsligt ansvar.

I Sverige och övriga Europa omfattar handeln främst kvinnor från Östeuropa. Kvinnorna kan vara medvetna om vad som krävs av dem samt om villkoren i övrigt, men dessa kvinnor har dock små reella valmöjligheter, och de befinner sig i underläge. Just på grund av dessa omständigheter kan de komma att utnyttjas av cyniska personer. Att reducera kvinnor till handelsvaror är en kränkning av hela mänskligheten.

Att vara prostituerad eller arbeta inom övrig sexindustri i ett annat land utan uppehållstillstånd, där både språk och förhållandena i övrigt kan vara okända, medför att den personen befinner sig i en synnerligen utsatt situation. Det föreligger en uppenbar risk att handlare eller agenter på olika sätt påverkar dessa kvinnor att ge sken av att de frivilligt rest till destinationslandet. Kvinnorna kan t.o.m. själva anamma frivillighetsperspektivet på grund av möjligheten att tjäna stora och snabba pengar. Detta val är dock betingat av omständigheterna.

Det får ankomma på regeringen att återkomma med lagförslag i enlighet med vad jag nu har anfört.

Jag ställer mig alltså bakom motion Ju255 i denna del. I fråga om motion Ju301 delar jag majoritetens uppfattning.

2. Polisens insatser mot människohandel (punkt 3)

av Johan Pehrson (fp) och Torkild Strandberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:K432 yrkande 16 och bifaller delvis motionerna 2002/03:Ju227 i denna del, 2002/03:Ju248 yrkandena 2 och 3, 2002/03:Ju259 yrkandena 1 och 3, 2002/03:Ju277, 2002/03:Ju385, 2002/03:U328 yrkande 6 och 2002/03:A366 yrkande 21 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att handeln med kvinnor och barn är en mycket allvarlig och cynisk brottslighet som innefattar flagranta kränkningar av flera grundläggande mänskliga rättigheter.

Handeln med kvinnor styrs av internationella ligor och utgör en stor del av den organiserade brottsligheten. På grund av brottslighetens gränsöverskridande karaktär är det svårt för polisen i enskilda länder att utreda och därmed lagföra aktörer i människohandelns samtliga led. De åtgärder som vidtagits inom EU på detta område är enligt vår uppfattning inte tillräckliga. För att förbättra möjligheterna till ett framgångsrikt polisarbete mot handeln med kvinnor och barn krävs att dessa frågor kraftfullt prioriteras och att ett utvidgat polisiärt samarbete inom EU kommer till stånd. En satsning bör göras på att utveckla Europol till en effektiv europeisk polisorganisation. Likaså är det viktigt att åklagarsamarbetet inom ramen för Eurojust utvecklas i samma riktning.

Det bör ankomma på regeringen att inom EU arbeta för ett utökat samarbete, såväl polisiärt som mellan åklagare, i enlighet med vad vi här anfört.

Det anförda innebär att vi ställer oss bakom motion K432 i nu behandlad del. Motionerna Ju227, Ju248, Ju259, Ju277, Ju385, U328 och A366 är i allt väsentligt tillgodosedda genom detta ställningstagande.

3. Utvärdering av lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster (punkt 6)

av Beatrice Ask (m), Jeppe Johnsson (m) och Hillevi Engström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub556 yrkande 10.

Ställningstagande

Lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster har varit i kraft i nästan fyra år. Uppgifterna om lagens betydelse och påverkan på de prostitue-

rade kvinnorna och männen samt på prostitutionen som sådan är osäkra. Det har vidare framförts uppgifter från polisens sida om att lagen är svår att tillämpa i det dagliga polisarbetet. Det är angeläget att en genomgripande utvärdering av såväl lagen som dess effekter genomförs snarast. Den aviserade utvärderingen av Socialstyrelsen kan inte anses tillräcklig.

Det får ankomma på regeringen att genomföra en utvärdering av sexköpslagen i enlighet med vad vi här anför.

Särskilda yttranden

1. Polisens insatser mot människohandel (punkt 3)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c) och Hillevi Engström (m).

Sverige bör bli ett föregångsland när det gäller bekämpningen av människohandel. Kriminaliseringen av handel med människor för sexuella ändamål utgjorde ett steg i den riktningen. Ytterligare insatser behövs såväl internationellt som i Sverige.

Polisen behöver mer resurser, särskilt för bekämpningen av handeln med människor. Det behöver anställas fler poliser som arbetar enbart med denna typ av brottslighet. Ytterligare resurser behövs för utbildning av personal som arbetar med dessa frågor inom polisen. Tillförs inte polisen ytterligare resurser för bekämpningen av handeln med människor riskerar ännu fler kvinnor att bli offer för denna mycket cyniska och grova brottslighet.

Vi förutsätter att regeringen kommer att avisera kraftfulla satsningar på polisen i den kommande vårpropositionen så att Sverige skall bli det föregångsland i bekämpningen av handeln med människor, som det bör råda enighet om att Sverige skall vara.

2. Övriga åtgärder (punkt 4)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c) och Hillevi Engström (m).

Det är angeläget att snarast förbättra de utsatta kvinnornas situation och skapa förutsättningar för att de kan medverka i förundersökningar och vid rättegångar mot dem som varit inblandade i människohandeln och det efterföljande sexuella utnyttjandet. Vi välkomnar därför förslagen i Anhörigkommitténs slutbetänkande Människosmuggling och offer för människohandel (SOU 2002:69) i denna del. Vi utgår från att den proposition som aviserats läggs på riksdagens bord i mars.

3. Förbud mot köp av sexuella tjänster inom EU (punkt 7)

av Johan Linander (c).

Lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster är ett av verktygen i det svenska arbetet mot prostitution och människohandel. Tyvärr går utvecklingen i delar av Europa mot en legalisering av prostitution. Senast legaliserades bordeller i Tyskland.

Det är angeläget att Sverige inom bl.a. EU gör allt för att förbättra de prostituerades situation, i första hand naturligtvis genom att alltid verka för att en

lagstiftning som förbjuder köp av sexuella tjänster införs i övriga länder inom EU. Jag utgår alltså från att regeringen i olika internationella sammanhang fortsätter att aktivt arbeta mot prostitution.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från den allmänna motionstiden år 2002

2002/03:K432 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att förbättra och effektivisera kampen mot internationell brottslighet, inte minst handel med kvinnor och barn.

2002/03:Ju227 av Johan Linander m.fl. (c):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att stoppa människohandeln.

2002/03:Ju248 av Catharina Elmsäter-Svärd (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att polisen måste erhålla örönmärkta pengar och personella resurser som enbart går till att bekämpa den här typen av brott.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det är av största vikt att det finns ett väl fungerande nationellt och internationellt samarbete och informationsutbyte mellan rättsväsende, institutioner och icke-statliga organisationer gällande handel med kvinnor.

2002/03:Ju255 av Leif Björnlod och Gustav Fridolin (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett utvidgat straffansvar för människohandelsbrottet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten för de för brottet utsatta kvinnorna att få stanna i Sverige samt deras behov av stöd och hjälp här och i sina hemländer.

2002/03:Ju259 av Inger René m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i samarbete med EU-länderna förbättra brottsbekämpningen när det gäller trafficking.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i samarbete med EU-länderna utarbeta program för återanpassning av kvinnor och barn.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att polisen skall få resurser för att beivra dessa brott.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att underlätta för kvinnorna att biträda myndigheterna genom att vittna om brottsliga gärningar.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om när det gäller frågan om vem som skall finansiera och ansvara för kvinnornas uppehälle i väntan på dom.

2002/03:Ju277 av Håkan Juholt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om insatser mot människohandel och barnpornografibrott.

2002/03:Ju284 av Ingemar Vänerlov och Tuve Skånberg (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behov av sådan ändring av lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster att försäljning av sexuella tjänster förbjuds.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behov av utredning av lämpliga straffpåföljder, med inriktning på vård och rehabilitering, för försäljning av sexuella tjänster.

2002/03:Ju301 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen beslutar i enlighet med vad som anförs i motionen att det subjektiva rekvisitet direkt uppsåt i 4 kap. 1 a § första stycket brottsbalken också skall anses föreligga när det med hänsyn till gärningsmannens faktiska koppling till och samöre med övriga led i människohandeln och till de faktiska omständigheterna i övrigt är rimligt att anta att gärningsmannen vid brottstillfället hade kunskap om att syftet med gärningen var att offret skulle utnyttjas för sexuella ändamål.

2002/03:Ju382 av Ulla Hoffmann och Kjell-Erik Karlsson (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om torskförbud inom Europeiska unionen.

2002/03:Ju385 av Birgitta Ahlqvist och Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnohandel.

2002/03:U328 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att trafficking blir ett prioriterat brott att bekämpa.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sexköpslagen i Sverige skall ses över så att målet för dess strävanden kan uppnås.

2002/03:Ub556 av Tasso Stafilidis (v):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbudet mot köp av sexuella tjänster av regeringen på ett genomgripande sätt bör utvärderas med de sexsäljande kvinnornas och männens välfärd satt i första rummet.

2002/03:A242 av Annelie Enochson m.fl. (kd):

43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs med anledning av Riksrevisionsverkets rapport om trafficking i Sverige.

2002/03:A366 av Margareta Andersson m.fl. (c):

21. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om åtgärder mot trafficking och prostitution.